

S láskou z Říma

Jules

Wake

Lindeni

S láskou z Ríma

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

Jules Wake

S láskou z Ríma – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

Jules Wake

S láskou
z
Ríma

Preložila Tamara Chovanová

Ljndeni

*Tine Mundyovej,
ktorá vie, čo je v živote dôležité.*

Kapitola 1

„Starká, čo robíš?“

Lisa prekročila kopy obrusov a posteľnej bielizne, ktorá pokrývala dlážku starkinej malej obývačky. Bývala o pár ulíc ďalej a Lisa k nej zašla na čaj takmer každý deň po práci – niežeby jej starká prejavovala vďaku, no vždy sa pošťožovala, keď Lisa jeden deň neprišla.

„Čo podľa teba robím? Myslíš, že som pozvala kráľovnú na čaj?“ Prebehla okolo nej ako malé dynamo s veľkým čiernym vrecom na odpadky v ruke. Merala ledva meter tridsať, tvár mala skrčenú, telo scvrknuté, takže koža akoby jej bola o dve čísla väčšia. „Triedim bielizeň.“

„Znova?“ Lisa zdesene pokrútila hlavou, pozerala na kopy obrúskov rozličných farieb a veľkostí, čipkových dečiek a vyblednutých obliečok na vankúše, väčšinu z toho nikdy predtým nevidela.

„Kedy niečo z toho použijem? Je to len kopa haraburdia zaberajúca miesto a priťahujúca mole. Na svetri mám dieru.“ Starká to nepovedala nahlas, ale Lisa vedela, čo jej chodí po rozume: „Nemladnem.“

„Starká, ešte máš pred sebou dlhé roky.“ Jej stará mama bola nesekrotný prírodný živel. Už dovŕšila osemdesiatpäť rokov a rozum mala ostrý ako britva. Stále mala všetkých päť pokope.

„Možno hovoríš pravdu, ale toto všetko aj tak nepotrebujem,“ posmešne zvrážtila ústa. „Ušetrí ti to námahu, keď zomriem.“

„Nemám rada, keď hovoríš o smrti.“

„Netáraj hlúposti. A teraz mi pomôž s tamtou škatuľou.“

„Hádam si ju nezniesla z podkrovia celkom sama?“ spýtala sa Lisa neveriacky.

„Pravdaže som ju zniesla. Kto iný by to urobil? Myslíš, že sa tu zastavil Superman?“ Starká znechutene pokrútila hlavou.

„Kde ju chceš mať?“

„Nechcem ju. Vyhodím ju. Je v nej kopa kníh tvojho starého. Nikomu nie sú na nič. Ale ak ich chceš, poslúž si.“

Lisa zdvihla starú kartónovú škatuľu, oprela si bradu o najvrchnejšiu vrstvu kníh, aby sa nezošmykla na dlážku, a niesla ju k jedálenskému stolu. Keď ju tam chcela položiť, spodok povolil a na dlážku sa vysypal vodopád kníh v tvrdej väzbe. Krehký papier sa zatrepotal a stránky lietali ako krídla holubov vypustených na slobodu, tvrdé hrany kníh jej narážali do píštal.

„Vidíš, čo robíš!“ Starká tľoskla jazykom a vsala vzduch cez zuby.

„Neboj sa, ja všetko pozbieram. Nechceme predsa, aby si si zničila chrbát, nie?“

„Ja mám chrbát v poriadku, slečinka,“ odsekla starká, ako vždy nechcela si priznať nijakú slabosť ani vŕzgajúce kĺby. „Ale kým upraceš, dám variť vodu.“ Odšuchtala sa do

kuchyne a nechala Lisu, aby uložila knihy na stole. Väčšina z nich bola stará, písmo také drobné a tesne natlačené, že sa ťažko čítalo, a papier zažltnutý, plesnivý. Žiadneho z tých autorov nepoznala a nevedela si predstaviť, že by tie knihy v takomto stave niekto chcel.

Keď sa zohla po posledné dve knihy, zatriasli sa jej v rukách a vypadla z nich objemná hnedá obálka strčená medzi ne. Hoci jej mama zomrela, keď mala Lisa sedem rokov, okamžite spoznala jej výrazne zaoblené písmo na obálke. *Pre Vittoria*. Slová vybledli, koncové *a* bolo takmer neviditeľné, ale boli výrazne dva razy podčiarknuté, takže Lisa ich inštinktívne vnímala ako príkaz.

Zamračila sa, pohrávala sa s obálkou, poťažkala ju v ruke. Meno Vittorio vyvolávalo prchavé spomienky, ktoré vždy od-tancovali, keď ich chcela zachytiť.

Prečo má starká túto obálku? Vittorio, jej otec – hoci si nezaslúžil to označenie –, odišiel niekoľko rokov pred maminou smrťou. Je táto obálka jej posledné želanie? Lisa sa na mamu veľmi nepamätala, vedela len to, že bola dlho chorá. Keď mala Lisa sedem rokov, zrejme bolo ohľadupľnejšie ne-vysvetľovať jej liečbu, po ktorej bola jej mama bojujúca s rakovinou ochabnutá a malátna.

Niekedy si spomínala – možno zle – na čosi v súvislosti s otcom. Nosil ju na pleciach, hojdal vysoko na hojdačke, a keď sedela na poníkovi na kolotoči, on bežal zarovno s ňou a kýval rukami, ale to sa nezhodovalo s tým, čo o ňom hovorila starká. Zháčila sa, keď cítila, ako zaťala sánku. Aký otec opustí svoju dcéru a nepríde po ňu ani po smrti jej matky? Jeho škoda. Vďaka bohu, že mala starkú.

Keď obracala obálku v ruke, morálna otázka, či má právo otvoriť ju, sa vyriešila, keď sa obálka sama otvorila. Vypadli

z nej dve fotografie, alebo im možno trochu pomohla, keď obálkou potriasla. Usmieval sa na ňu pekný muž so slnečnými okuliarmi, s rukou okolo Lisinej matky, očividne tehotnej. Lisa skúmala tú fotku, v hrdle jej navrela hrča. Mala málo maminých fotiek, lebo mnohé sa stratili, keď došlo k záplave v starkinej kúpeľni a strop v obývačke sa preboril. Dalo sa zachrániť len zopár fotiek, ale starká urobila to, čo pre ňu bolo typické, a všetky vyhodila. Nebola sentimentálna.

Takže Lisa nemala nijaké otcove fotky. Obrátila fotografiu na druhú stranu a potvrdilo sa to. *Ja a Vittorio, Rím*. Skúmala tú snímku, ale nebola veľmi vydarená a s okuliarmi na nose a s tvárou v tieni veľmi nevidela, ako vyzeral. Ohrnula peru. Vedela, aký bol. Nezodpovedný, sebecký, bezcitný.

Na druhej fotke, ktorá bola dosť rozmazaná a rozostrená, bol ten istý muž pred nejakým domom, usúdila, že kdesi v Taliansku. Obrátila ju na druhú stranu.

Vittorio a jeho rodinný dom. Via del Mattonato 32, Rím, 001.

„Čo to tam máš?“

Lisa sa strhla a takmer si strčila obálku za chrbát.

„Našla som v obálke toto.“

Starká pozrela na fotku.

„Je to...?“ Lisa sa zarazila. Starká vždy odmietala o ňom hovoriť, ale teraz možno niečo povie.

Starká podráždene zafunela. „Áno, to je tvoj otec. Zmizol a nechal tvoju chuderu mamu s dieťaťom na rukách. Niežeby nám chýbal. Poradili sme si aj bez neho.“

Lisa zvedavo skúmala fotku. Prvý raz videla svojho otca. Nechcela byť naňho zvedavá. Chcela byť ľahostajná, tak ako on bol ľahostajný k nej, keď ako šesťročná, osemročná, jedenásťročná tajne dúfala, že jedného dňa sa zjaví a bude jej otcom.

„Ten chlap bol sukničkář. Nenapraviteľný rímsky dobyvateľ.“ Starká si odfrkla.

„Pochádzal z Ríma?“

„Pravdaže pochádzal z Ríma. Bol to ukážkový Riman.“

„Bol oveľa vyšší, než som si myslela.“ Úmyselne hovorila chladno.

„Všetci džokeji nie sú trpaslíci. Bol veľmi chudý, ako tvoja mama. Tí dvaja sa našli, boli ako špáradlá.“

Lisina mama pracovala v miestnej dostihovej stajni, majiteľom bol sir Robert Harding a ona preňho vybavovala administratívu zahrnujúcu registráciu koní na dostihy, účtovala poplatky za ustajnenie a vyplácala džokejov, a tak sa zoznámila s Vittorinom Vettesem, ktorý bol džokejom ich stajne na plný úväzok.

Lisa rada chodila do stajne, bola to vzácna udalosť, hoci tam nemohla byť veľmi často. Manželka sira Roberta po nehode ochrnula, takže zostala na vozíčku a nemohla mať deti. Lisine návštevy boli možné, iba keď bola lady Mary preč.

„Po ňom máš tie hrčovité kolená.“ Starká si znova typicky opovržlivo odfrkla. Zmenila to na hotové umenie, bola to zmes mlčanlivého nesúhlasu a majestátnej nadradenosti.

Lisa pozrela na svoje nohy a usmiala sa nad typickou prostorekosťou starkej.

„A čo je toto?“ Lisa vybrala škatuľku a starká zošpúlila pery.

Čierna škatuľka jej spočívala v dlani ako Pandorina skrinka a Lisa mala nejasnú predtuchu. Keď ju otvorí, už to nebude môcť odčiniť.

Lisa pozrela na starkú, z jej chudej, zhrbenej postavy vyžarovalo napätie, ale nič nepovedala.

Keď sa Lisa obtrela prstami o viečko škatuľky, kútikom oka zbadala, ako sa starká strhla, ale to jej nezabránilo otvoriť ju.

„Ach!“

Starkej sa zatriasla koža na hrdle.

Lisa sa špičkou prsta dotkla prsteňa vykladaného perličkami a rovnako drobnými rubínmi okolo diamantu veľkosti hrášku. Bol malý, ale významný.

„To je krása!“ A podľa jej skromnej mienky bol cenný, hoci sa v šperkoch veľmi nevyznala. Prinajmenšom bol starý. Tmavomodrý zamat v škatuľke po okrajoch vybledol a elegantné písmo na saténe na viečku prezrádzalo zašlé časy.

Starká si znova odfrkla. „Hm, podľa všetkého patril jeho starej matke.“

„Otcovej starej matke?“

„Áno. Dal ho tvojej mame.“ Tie slová z nej vyšli neochotne, ako keď sa chudák lúči s poslednými pencami. „Keď sa zasnúbili.“

„Takže to bol...“ zmätená Lisa sa pokúšala odhadnúť výraz v prenikavých očiach starkej, ale nič neprezradili, „... mamin snubný prsteň.“

„Zrejme.“

„Ach!“ Zmocnil sa jej pocit zrady a zároveň sa jej to dotklo, takže videnie mala trochu rozmazané. Nevedela, čo povedať. Prečo jej stará mama nedala ten prsteň? Nechcela mama, aby ho dostala?

„Nepozeraj tak na mňa,“ vyprskla starká. „Chcela ho vrátiť Vittoriovi. Vraj je to rodinné dedičstvo a mal by ho dostať. Nezdalo sa jej správne, aby si ho nechala.“

Takže preto s tým starká robila tajnosti. „Prečo si mu ho nevrátila?“

Starká len mykla plecami. „Nikdy som sa k tomu nedostala.“

Lisa nedokázala skryť prekvapenie a inštinktívne odsúdenie, ktoré sa jej zmocnilo pri priznaní starkej.

„Nepozeraj tak na mňa, slečinka. Nemala som veľa voľného času. Musela som sa starať o teba a o dom, mala som zamestnanie. Bola s tým kopa roboty. A potom život išiel ďalej a celkom som na to zabudla.“

Lisy sa zmocnil pocit viny. Pre starkú zrejme nebolo ľahké, keď jej zomrelo jediné dieťa a zrazu sa stala náhradnou matkou malého nešťastného dievčaťa.

Lisa pozrela na prsteň a stará mama prehnane vzdychla. „A ktohovie, kde je teraz. Nenechal adresu.“

„Ale nemali by sme si ho nechať, ak... mama chcela, aby sa mu vrátil.“ Keď vyslovila tie slová nahlas, pocítila bolestné pichnutie. Prečo mama nechcela, aby ten prsteň dostala ona?

„Pokojne vyhľadaj toho hnusáka, ak chceš. Urob, ako myslíš, ale podľa mňa si ho môžeš nechať. Ja ho nepotrebujem. Tak čo, vezmeš ma do supermarketu alebo nie?“

Lisa zaklapla viečko na škatuľke a vrátila ju aj s fotkami do obálky. Podľa zaťatej sánky starkej usúdila, že debata sa skončila. Netušila, čo urobí, ale strčila si obálku do kabelky.

„Vieš, nemám na to celý deň.“

Lisa potlačila úsmev nad tou iróniou. Starká celé dni háčkovala štvorce na deky, ktoré posielali do Afriky, starala sa o georgíny, s takmer posvätným zápalom lúštila krížovky v *Daily Mirror* a nekonečne dlho klebetila a popíjala čaj so svojou najlepšou priateľkou od vedľa, s Laurou. Návšteva supermarketu nevyhnutne trvala dva razy dlhšie, než mala, lebo si nevšímala iných kupujúcich, ktorí sa pokúšali vziať veci z poličiek, prezerala všetky cenovky a vyťukávala ceny na kalkulačke, aby sa uistila, že za svoje peniaze dostane, čo jej patrí.

„Ak chceš, môžeš si nechať niektorý obrus, inak ich dám charite. Môžeš ich tam odniesť namiesto mňa. A môžeš si

vziať aj škatuľu so sušienkami, ktorú som našla. Je to pozostatok vianočného košíka sira Roberta. Bohvie, prečo s nimi stále chodí.“

Lisa mala podozrenie, že keď jeho manželka, pripútaná na vozíček, v posledných mesiacoch rýchlo chradla, zrejme sa cítil dosť osamelo. Pri svojej každoročnej návšteve vždy rád prijal šálku čaju.

Starká zašermovala škatuľou s lineckými koláčikmi. „Nemôžem mu povedať, že polovicu jeho košíka rozdám. Je to pre mňa priveľmi nóbl.“

Starká nemala rada nóbl jedlo. Ona a Lisa odjakživa jedli hlavne mäso a zeleninu.

„Tvoja mama je dvadsať rokov nebohá. Sir Robert to s tou sentimentálnosťou na môj vkus preháňa.“

Lise sa vždy zdali tie košíky veľmi štedré, hoci sa jej uľavilo, že starká netrvala na tom, aby zjedli všetok ich čudný a úžasný obsah.

„Ďakujem. Nie sú po záruke?“ Lisa pozrela na dátum spotreby. „Tie bonbóny, čo si mi dala minule, boli dva roky po záruke.“

„Nezmysel. To nič neznamená.“

Lisa sa v duchu striasla. Pravidelne kontrolovala obsah chladničky starej mamy. Ješť u nej bolo z hľadiska dátumu spotreby ako ruská ruleta.

Počkala, kým si starká obliekla nadmerne veľký mohérový kabát, v ktorom vyzerala ako mamutie mláďa a ktorý zrejme pochádzal z rovnakého obdobia.

„Nezabudni dať do auta tie škatule.“

Keď odchádzali do supermarketu na okraji mesta, Lisino auto vyzeralo ako bazár na kolesách a obálka v kabelke jej ťažila myseľ.

Kapitola 2

Bol to jednoduchý plán. Jasný a efektívny. Dnu a von. Skončiť v práci, zaviezť sa do baru, vyzdvihnúť Sienu, keď sa jej skončí šichta, odviezť ju domov a urobiť si dámsku jazdu, vypíť pár pohárov prosecca a zaľahnúť v hostovskej izbe.

Lisa kopla do vyfučanej pneumatiky na svojom vernom, ale v poslednom čase trochu upadajúcom Mini Cooperi.

„Au!“ Takže pneumatika nebola až taká mäkká.

Nechcela nechať auto na vidieckej ceste, a tak knísavo prešlo posledného pol kilometra až sem. Keď bolo v bezpečí na parkovisku pri bare, necítila sa taká bezmocná.

„Potrebuješ pomoc?“ spýtal sa malátny hlas spoza jej chrbta.

Lisa zatvorila oči a zaľala prsty, takže nechty sa jej zaryli do dlaní. Nemal tu byť v tomto čase. V utorky nebýval v bare pred pol ôsmou. Naplánovala si to tak, aby sa s ním nestretla.

Nevedela, ako sa jej podarilo potlačiť nutkanie zaškrípať zubami alebo nahlas zavrčať. Deväťdesiatdeväť celých, deväť desiatín percenta jej bytosti by mu najradšej povedalo, aby sa

dal vypchať, ale, žiaľ, ešte tu bola tá hlúpa desatina percenta, ktorá priznávala, že zrejme potrebuje pomoc. Hoci bola pripravená pustiť sa do hocičoho a dostala sa tak ďaleko, že vytiahla chatrný hever, ktorý vyzeral, že by nedokázal zdvihnúť ani škatuľu od topánok, nieto auto, tie čierne skrutky na aute vyzerali nad jej sily.

Rýchlo vrhla pohľad na Willovu vysokú, štíhlu postavu. A to bola veľká chyba. Uvedomila si, že jeho štíhle telo vytvára falošnú predstavu a pod oblečením sa skrývajú silné svaly a také vypracované brucho, aké nikdy nevidela. Ten chlap mal tehličky. Slová jej zamreli v hrdle a stála tam ako korunovaná hlupaňa.

„Počujem dobre? Áno, Will, ďakujem, to by bolo super? Alebo: Odpáľ, ja to zvládnem aj sama?“ Jeho falošná fistula jej pripomenula, prečo si tak dala záležať, aby sa vyhla jemu aj jeho obrovskému egu a prehnanému komplexu nadržanosti.

Už pristúpil k zadnej časti Mini Coopera. „Páni, aké staré je toto auto? Máš rezervu?“

Nasadila odhodlaný výraz, nevšímala si ho a čupla si ku kolesu, aby strčila pod auto hever a pokrútila rúčkou, akoby vedela, čo robí, a naoko veselo povedala: „Bez problémov to zvládnem. A ak s tým bude problém, môžem zavolať auto-mechanika.“

Keď vybral rezervu, zahundral si popod nos čosi ako: „S tebou je vždy problém.“

Nič viac nepovedal, len ju odstrčil nabok.

„Ďakujem,“ zamrmlala, keď sa pustil do práce, kľakol si na asfalt, mokrý po nedávnom daždi, a so sklonenou hlavou dvíhal auto. Bol jeden z tých dní, keď sa počasie nevedelo rozhodnúť, či bude pršať alebo svietiť slnko.

„Prišla si za Sienou?“

„Áno,“ odvetila stručne a zazerala na jeho blondavý chvost, ktorý mu visel na šiji. Dospelí muži by nemali mať vlasy ako surfisti, nemali by byť sexi. Will nebol sexi. Nebol ani milý. No vynorila sa jej spomienka, ako sa tie dlhé vlasy obtreli o jej pokožku, keď ich mal rozpustené, a bytostne si ich uvedomovala. Dlhé vlasy pomáhali vytvárať dojem nenútenosti, hoci Will nebol nenútený, iba k ženám sa správal nonšalantne.

Prestúpila z nohy na nohu a strčila ruky do vreciek. V žalúdku cítila šteklenie a stuhla, veľmi dúfala, že to nevidieť. Doparoma, nech už to šteklenie prejde. K Willovi nič necítila.

Naoko bezstarostne sa poobzerala dookola po zelených kopcoch obkolesujúcich dedinu v údolí, rady domov sa ťahali popri stuhe potoka tečúceho do rieky Ouzel. Vzdychna si, ten výhľad ju upokojoval. Bar bol napriek majiteľovi jej obľúbeným miestom. Tá impozantná masívna budova z tehl a dreva na kraji zelenej plochy tam stála niekoľko storočí a strážila obyvateľov.

„Môžeš ísť dnu, ak chceš.“ Will už zdvihol auto. „Siene sa pomaly končí šichta.“

Hoci prišla za Sienou, nezdalo sa jej správne nechať Willa na mokrom parkovisku, keď jej robí láskavosť, hoci bol posledný človek na svete, s ktorým chcela tráviť čas.

„Môžem ti nejako pomôcť?“ spýtala sa a nepodarilo sa jej potlačiť vzdych. Bolo ťažké prekonať dobré spôsoby, ku ktorým ju celý život viedli.

Pobavene na ňu pozrel.

A znova...

Obrátila sa mu chrbtom a skúmala tiché parkovisko. O necelú hodinu bude v bare rušno. Napriek všetkým Willovým

nedostatkom, a bolo ich viac než dosť, vedel viesť úspešný podnik. Ľudia k nemu chodili zo široka-ďaleka, aby sa tam najedli.

„Počula som, že sa chystáš otvoriť novú reštauráciu. To bude fajn.“

Zdvihol obočie a hneď oľutovala, že otvorila ústa.

„Len spoločensky konverzujem. Mala by som zlý pocit, keby som ťa tu nechala, keď si sa galantne podujal opraviť mi auto.“ Zachvela sa, uvedomila si, že je sviežo. Tento rok sa leto neponáhľalo prísť.

„Čakal som na správne miesto.“

„Miesto, miesto, miesto,“ opakovala, hoci nič nevedela o správnych miestach. Ulica v neďalekom meste, na ktorej stál jej radový dom, sa určite nedostane do televízneho programu o vytúžených lokalitách.

„Je to dôležité, ale konečne som našiel skvelé miesto. Je to stará budova pošty na High Street.“

„Vážne? Mne sa zdá trochu špinavá.“

„Keď skončím, už nebude špinavá.“ Willovo tiché, sebasté vyhlásenie nebolo chválenkárstvo. Keď žili v tejto dedine ako tínedžerky, do tohto baru chodievali starí muži, ktorí pri jednom krígli piva hrali nekonečné dominové maratóny. Will ten bar úplne zmenil.

„Hm.“ Nevedela si to predstaviť. „Aké jedlá budeš podávať?“

„Pravé talianske. Chceš pre mňa robiť?“

„Nie, ďakujem...“ Hoci nemalo zmysel tváriť sa nadradene, tie peniaze by sa jej hodili, ako pedagogická asistentka bola platená len za odpracované hodiny počas školského roka. „Možno cez prázdniny, ale som iba polovičná Talianka, takže zrejme nie som dosť autentická,“ dodala.

„Nie som priberčivý,“ bezstarostne pokrčil plecami. „Čašníčka ako čašníčka.“

„Akoby sme to nevedeli,“ vyprskla Lisa. Odfrkla si a zamierila do baru, Will si môže poradiť aj sám.

„Čau, Lisa.“ Siena odhodila utierku a vyšla spoza pultu, aby Lisu rýchlo objala. „Tuším si dosť našťvaná.“

„Defekt.“ Lisa prevrátila oči. „Stalo sa mi to cestou sem.“ A natrafila na najmenej obľúbeného človeka na svete.

„Dofrasa! Chceš niekomu zavolať?“ Siena pokrčila plecami šarmantne ako pravá Francúzka. Hoci bola Angličanka, väčšinu života strávila vo Francúzsku, kde žila v blahobyte. Lisa sa usmiala. Nevedela si predstaviť, že by sa Siena čo len pokúsila vymeniť pneumatiku.

„Will sa na to podujal,“ Lisa sa na priateľku šibalsky usmiala.

„Vážne?“ Siena zdvihla elegantne klenuté obočie a jedným vrzom sa jej podarilo vyjadriť prekvapenie aj nenápadné pobavenie.

„Výnimočne môže byť užitočný.“ Lisa si odložila kabelku na barovú stoličku a vysadla na druhú. „Je dosť možné, že tu zostaneme chvíľu trčať. Mám takú chuť na drink, až by som vraždila. Nemáš nič proti tomu, že sa tu zdržíme?“

„Nie, mne to vyhovuje,“ Siena si utrela ruky do utierky. „Ak bude Will dobre naladený, môžeš dostať pár drinkov na účet podniku.“

Lisa pochybovala, že aj Pollyanna, stelesnenie nevyliciteľného optimizmu, by si vedela zachovať dobrú náladu po výmene pneumatiky.

„Daj mi päť minút, aby som upratala kuchyňu, a pripojím sa k tebe. Marcus ti naleje drink, však?“ Siena zakričala na strapatého barmana veľkého ako medveď ukladajúceho

poháre do umývačky pod pultom. „Buď taký dobrý a nalej mi to, čo vždy.“

„Čau, Lisa. Ako sa máš? Čo to bude?“ Marcus hovoril s milým edinburským prízvukom, ktorého sa Lisa nevedela nasýtiť. Ten prízvuk jej pripomínal mamu, ktorá vyrástla v Škótsku. Spomínala si, ako ju tam mama v útľom detstve vzala a prekvapilo ju, že nevidela ani jedného muža v kilte. Nemal to byť národný kostým?

Bola napoly Škótka a napoly Talianka, ale za celé roky takmer vôbec neodišla z Bedfordshiru. Mala by to čím skôr napraviť.

„Džin tonik, prosím.“

„Vidím, že Siena ťa vyškolila. Ktorý džin chceš? Dorothy Parker, Bombay Sapphire, Hendrick’s?“

„Hendrick’s s uhorkou,“ Lisa sa naňho uškrnula. „Oblúbila som si ho, hoci by som si mala dať pozor, lebo u Sieny budeme piť prosecco a ráno šoférujem, tak to nesmiem prehnať. Veziem starkú na kontrolu do nemocnice.“

„Ako sa má tá tvoja dračica?“

„Bojuje. Je k tomu doktorovi hrozne hrubá.“

„V tom veku na to má právo.“

„Nie, v tom veku by mala vedieť, čo sa patrí. Doktor Gupta hovorí dokonale po anglicky, ale starká tvrdí, že mu nerozumie ani slovo.“

„Je Angličan?“

„Nie,“ zachichotala sa Lisa. „Má najvýraznejší severoírsky prízvuk, aký som kedy počula. Vyrastal v Belfaste. Starká mu naschvál robí naprotiveň, doktor je očividne Brit napriek menu a farbe pokožky.“

„Tvoja starká je zrejme iná generácia.“

„Moja mama sa vydala za Taliana, tak by som si myslela, že si na to zvykla, ale je to neospravedlniteľné. Starká sa správa hrubo.“

Asi o polhodinu vošiel do baru Will, utieral si čierne ruky. „Hotovo! Vymenil som ti gumu. Mala by si tú druhú vziať do servisu, či sa nedá opraviť, alebo kúp novú.“

„Ďakujem... veľmi pekne.“ Urobila grimasu. Áno, vedela, že to musí urobiť, ale ak kúpi novú pneumatiku, minie všetky peniaze na horšie časy, ktoré si našetrila.

Keď Siena vykrivila ústa, Lisa si uvedomila, ako to vyzeralo. „Som ti... veľmi vďačná. Ehm... môžem ti kúpiť drink?“

Will pozrel na bar a pobavene sa uškrnul.

„No dobre, je to tvoj podnik,“ povedala. „Bolo to gesto.“

Uškrnul sa na ňu bez náznaku hanby... hanbil sa vôbec niekedy?

Keď už chcela odvrátiť pohľad, spýtal sa: „Vieš čo?“

Zamračila sa.

„Pri výmene gummy človek vysmädne. Dám si pivo.“ Typické, že sa správal protikladne.

Žmurkol na Sienu a dodal: „Rád si dám *Májovú svadbu*.“

Siena sa usmiala, oprela sa na stoličke a nevzrušene pokrčila plecami ako pravá Francúzka. „Hovor si, čo chceš, je to pivo, ktoré sa Jasonovi najlepšie predáva.“ Jej výraz hovoril za všetko. Bola veľmi hrdá na svojho priateľa Jasona, ktorý si založil úspešný malý pivovar v bývalej stodole v zadnej časti baru.

„Nemôžem uveriť, že tak nazval pivo. Mal to byť žart.“ Will štuchol do Sieny. „Tak to vyzerá, keď sa chlap zaľúbi. Zhnijú mu mozgové bunky. Je tuším po uši zaľúbený! Alebo skôr po kozy.“

Siena si odpila z džinu. „Vysmievaj sa, koľko chceš. Sme veľmi šťastní a ty... len žiarliš.“

„Žiarlim... jasné...“ Will sa uškrnul, ale keď sa uškrňal na Sienu, bol to milý úsmev. „Ver, čomu chceš, miláčik.“

„Budem,“ odbila ho Siena nonšalantne ako vždy.

Lisa zachytila Marcusov pohľad a objednala Willovi drink.

„Nech sa páči.“

„Ďakujem. A určite si kúp rezervu.“

„Človek by si myslel, že ti na tom záleží,“ Lisa sa bezočivo usmiala. Nebolo by dobre, keby Will vedel, ako ju provokuje.

„Nie, len nechcem, aby ti nejaký chudák polhodinu odmontoval koleso a potom zistil, že nemáš rezervu.“

Vždy našiel odpoveď.

Našťastie si odpil z piva a odišiel sa porozprávať s Marcusom, takže Lisa sa mohla zhovárať so Sienu bez obáv, že im do rozhovoru bude zasahovať Will, ako mal vo zvyku.

„Už znova máš na tvári ten výraz... akože nenávidím Willa,“ poznamenala Siena s tajomným výrazom dobromyselnej čarodejnice.

„Nie, nemám. Pozri,“ Lisa nasadila šťastný úsmev, zdvihla pohár a odpila si. „Tento džin mi chutí čoraz viac.“

Siena si nevšímala jej pokus o zmenu témy. „Veru máš. Namojveru, vy dvaja sa hašteríte ako brat a sestra. Nemala by si dopustiť, aby sa ti dostal pod kožu.“ Prísne pozrela na Lisu. „Robí to úmyselne, lebo na to reaguješ. Nevšímaj si ho. Je celkom ako nejaký pochabý školák na ihrisku.“

Lisa si masírovala stuhnutý sval na pravom pleci. „Viem, je somár.“

Nevšímať si ho bolo ľahšie povedať, ako uskutočniť. Robil, čo sa dalo, aby ju vytočil. Premkla ju ľútosť. Kedysi sa zábavne doberali ako priatelia, robili si zo seba psinu, ale po

jednej zle odhadnutej noci prešli za dvadsaťštyri hodín od psiny ku škodoradosti. Keby sa dal vrátiť čas, nikdy by ho nepobozkala.

„Lisa, Lisa, Lisa,“ niesol sa barom Giovanniho spevavý taliansky prízvuk, keď sa jej prihovárал so širokým úsmevom na tvári, ktorá bola na jeho škodu až priveľmi pekná. „*Bellissima*. Vyzeráš úžasne, *bellissima*.“

Preháňal, veď prišla rovno z práce. Celý deň stála na nohách a učila bandu démonov vyciciavajúcich energiu, známych ako deti v mladšom školskom veku. Bolo toho na ňu veľa, ale Giovanniho poklona pohladila jej ego, najmä vo Willovej prítomnosti.

„Ahoj, Giovanni, ako sa máš?“ pozdravila ho s úsmevom. Tuho ju objal a pobozkal na obe líca.

„Som rád, keď príde vaše britské leto. Mám problémy s tým nekonečným dažďom.“

Zdvihol nohy a ukázal mokré manžety na nohaviciach, očividne si ich zamočil. „Všade samé moluky.“

„Mláky,“ opravila ho Lisa a potlačila smiech, keď videla roztrpčený výraz v jeho hnedých očiach. „Dúfajme, že čoskoro príde leto. Mal by si si uvedomiť, že vďaka tomuto dažďu je táto krajina taká zelená a príjemná.“ Kývla hlavou ku skleneným dverám. Kopec bol pokrytý zelenou prikrývkou a stromy guľaté ako zrelá brokolica.

„Hm,“ zamrmlal Giovanni, nezdalo sa, že by ho presvedčila, ale potom sa na ňu usmial ako model. „Môžem ti kúpiť drink? Zdržíš sa chvíľu?“ Keď videla jeho nádejný výraz, zaváhala.

„Prepáč, dnes nie.“

Tvár mu povädla, tak rýchlo dodala: „Zastavila som sa po Sienu, keď tu Jason nie je. Len čo dopijeme tieto drinky, ideme k nej.“ Lisa žmurkla. „Uvarí mi večeru.“

„Aha!“ Giovanni na ňu pozrel ako smutné šteniatko. „Chýba mi mamina kuchyňa. Domáca kuchyňa. A ženská spoločnosť.“

Lisa sa zasmiala a štychla ho do ramena. „Prepáč, kamarát, dámska jazda. A nepozeraj tak na mňa. Veď tu stále jedávaš. Nedopusť, aby ťa Al počul. Vyskúšal by na tebe jednu z tých svojich špeciálnych zmesí.“ Giovanni býval v byte nad barom a jedával s ostatným personálom vrátane kuchára Ala, ktorý mal chvíle gastronomickej geniálnosti pretkané nevšednými tvorivými zábleskami kulinárskeho šialenstva.

Giovanni sa striasol. „Ešte vždy sa spamätávam z toho cviklového rôsolu s hovädzím na reďkovkách.“ Rýchlo pozrel smerom ku kuchyni, potom sa k nej naklonil a so smiechom zašepkal: „Vďaka Bohu, že Will otvorí poriadnu reštauráciu so skutočným jedlom.“

„Áno, má veľké plány,“ povedala Siena, keď sa vrátila z toaliet, odstrčila ho nabok a usadila sa k stolu. „Hoci Al je mrzutý, že sa tam neuplatní.“

Giovanni sa na ňu žiarivo usmial, i keď Siena tak pôsobila na väčšinu mužov. „A som za to veľmi vďačná. Minule navrhol, že upečie pizzu kedgeree.“

„Prosím ťa, nič mi nehovor...“ Giovanni škodoradostne prikyvoval. „Údená makrela a varené vajcia.“

„Fuj!“ zvolali Siena a Lisa.

„Ach, dámy, musím ísť.“ Giovanni sa uškrnul, keď Will zakričal: „Švihaj sem a neflirtuj s pomocnicami.“

„Šéf volá.“ S tým odišiel a mával rukami, aby upokojil Willa, ale ten iba viac zazerá.

„Hrozne ma bolia nohy. Možno ma budeš musieť odniesť k autu, Lisa.“

„Ani náhodou,“ odvetila Lisa. „Dnes som mala hodinu s drobcami. Videla si tie stoličky pre prvákov? Mám zničené stehná, čo som celý deň čupela. Už aby boli prázdniny.“

„Závidím ti tých šesť týždňov voľna.“

Lisa zvrastila tvár. „Nežartuj. Dúfala som, že Will mi dá zopár dní práce.“ Bolestne vzdychla a rýchlo pozrela ponad Sienino plece. „Keď to musí byť... Páni, ten je hrozne podráždený.“

„Voči mne nie je.“ Siena na ňu kradmo prenikavo pozrela, ale Lisa si to nevšímala.

„Predpokladám, že sa budem musieť ponížovať, ale zišlo by sa mi zopár libier navyše. Myslela som si, že budem môcť ísť na dovolenku, ale teraz sa zdá, že musím kúpiť pneumatiku.“

Keď Lisa videla Sienin pobavený výraz, štuchla ju do rebier. „Netvár sa tak.“

„Musíš byť zúfalá,“ doberala si ju Siena.

„To teda som, ver tomu.“ Posunula na stole podložku pod pohár. „Očividne je to lepší džob, chápeš. Okrem toho sa mi tu páči.“ Bar lákal svojím vychýreným jedálnym lístkom ľudí zo širokého okolia. „A väčšina personálu je milá. V podstate všetci okrem jedného.“

Siena nepovedala ani slovo, len sa pokojne usmiala a štrngla pohárom o Lisin pohár. „*Salut.*“

„Na zdravie.“

„Čo mám podľa teba robiť?“

Lisa sedela pri Sieninom kuchynskom stole, v ruke mala otvorenú škatuľku s prsteňom.

„Nechaj si ho.“ Siena jej vzala prsteň z ruky a tancovala s ním po kuchyni, držala ho vo svetle, aby diamant žiaril.

„Vážne?“ Lisa sa vystrela.

„Nie naozaj.“ Siena súcitne vykřivila pery. „Je nádherný. Má veľa karátov.“

Samozrejme, Siena sa v tom vyznala.

„Je pravý?“

Siena prikývla. „Určite.“

Lisa Siene všetko vysvetlila, a hoci sa nečudovala, že mama ho neodkázala jej, Siena jej rýchlo stisla ruku. „Možno tvoja mama mala pocit, že keď sa rozišli, mal by sa vrátiť jeho rodine.“

Lise navrela v hrdle hrča. Ona je predsa jeho rodina. Jeho dcéra. Hoci na to očividne zabudol. Zmocnil sa jej hnev a zdvihla bradu. „Ja som jeho rodina a rada by som mu to pripomenula.“

Možno na ňu zabudol, ale – zaľala zuby – keď zomrie starká, otec bude jej jediná rodina. Naskočili jej zimomriavky. Starká má pred sebou veľa rokov, toho sa ešte nemusí báť.

Siene znežnel výraz v tvári. „Ktovie? Tvoja mama si možno myslela, že keď po jej smrti dostane prsteň, príde si po teba. Vie, že zomrela?“

„Si hrozne milá, Siena,“ vzdychla Lisa. „Nemal o mňa záujem. Bol na pohrebe. Starká ho nemala veľmi rada, ale oznámila mu to. Tak prišiel a hneď po obrade odišiel.“ Nádýchla sa a usilovala sa, aby sa jej netriasol hlas, potláčala bolesť. Odišiel bez nej.

„Ale,“ povedala Siena a so žalosným úsmevom jej vrátila prsteň, „myslím, že si si odpovedala na svoju otázku, *n'est ce pas?*“

Lisa stisla ústa. Bolo by to správne. Môže urobiť to, čo je správne, hoci jej otec to neurobil. Pri pomyslení, že sa zachová morálne, sa nešťastne usmiala. Áno, mala by prsteň vrátiť a povedať otcovi, čo si o ňom myslí. Nepotrebuje ho, nič od neho nechce.

Poklopkala po fotografii. „Môže dostať ten prsteň, ja ho nechcem. Ale najprv ho musím vypátrať. Táto fotka má veľa rokov. Ten dom tam možno už nestojí.“

„Mala by si ísť do Ríma a zistiť to.“

Lisa obrátila hlavu a zagánila na Sienu.

„Ach, prečo som na to nepomyslela?“ zatiahla sarkasticky. „Sadnem na lietadlo a odskočím si do Ríma. Aká som len hlúpa!“ Lisa prevrátila oči a pokrútila hlavou, jemnejšie dodala: „Zabudla som, že kedysi si patrila k medzinárodnej smotánke. Žiaľ, pre nás bežných smrteľníkov to nie je také jednoduché, pokiaľ nemáš k dispozícii lietadlo, ktoré by som si mohla požičať. A netúžim stretnúť sa s otcom, len mu chcem vrátiť prsteň.“

„No dobre, to nebol najlepší nápad,“ priznala Siena a chápavo ako vždy pokrčila plecami. „Ale mohla by si zistiť podľa zoznamu voličov, či tam Vetteseovci ešte vždy bývajú. Aspoň ja by som to urobila.“

Lisa nemyslela tak ďaleko dopredu. Ak mala byť úprimná, dúfala, že sa otec nebude dať vypátrať. Keby sa niekedy dostala tak ďaleko, mala by mu dosť čo povedať. Takže zbabelo dúfala, že ho nenájde.

„Skvelý nápad,“ zdvihla pohár prosecca a štrngla si so Sienu.

„Môžeš požiadať o pomoc Giovanniho. Môže ti všetko preložiť a vysvetliť, ako ho nájsť.“

„Geniálne.“ Siena si nevšimla, že to neznelo práve nadšene.

„Viem,“ povedala Siena trochu pyšne, absurdne šťastne sa usmievala.

„Kedy sa vráti Jason?“

„Zajtra večer.“ Siena sa zachichotala. „Nedávno som sa s ním rozprávala. Bol veľmi uhundraný.“

„Viem si predstaviť. Nezdá sa mi ako milovník oblekov.“ Sienin priateľ Jason nosil stále džínsy, hoci musela uznať, že mu sedeli dobre. Šiel na sever navštíviť Sieninu sestru Laurie a jej priateľa a musel ísť na skúšku obleku, čomu sa niekoľko mesiacov vyhýbal.

„Musí mať aj kravatu.“ Siena sa usilovala zachovať vážnu tvár. „Myslím, že to mu ani nenapadlo, keď ho Cam požiadal, aby bol jeho družbom.“

„A čo ty? Si pripravená byť družičkou?“

Siena si odfrkla. „Všetko som vybavila. Na budúci týždeň idem navštíviť Laurie a absolvujem poslednú skúšku šiat.“ Pokrčila plecami. „Aspoň si to hovorím. Laurie všetko organizuje sama, chcem jej byť morálnou oporou. Som jej jediná rodina, ktorú tu má.“ V hlase jej znel smútok.

Lisa si vždy myslela, že Sienina matka musí byť dosť chladná, ak rozdelila sestry, keď sa rozišla s Lauriným otcom a vzala Sienu so sebou do Francúzska. Napokon sa dali dokopy vďaka záhrobnej manipulácii ich strýka Milesa, ktorý rozhodol, že Laurie musela ísť v drahom Ferrari na cestu cez celú Európu v spoločnosti „úžasne krásneho Cama“ – aspoň podľa Sieny –, ktorý potom požiadal Laurie o ruku. Svadba sa mala konať koncom leta.

Siena sa predklonila a položila ruku na Lisino predlaktie. „Už kvôli sebe by si sa mala pokúsiť vypátrať svojho otca. Možno má ten príbeh aj druhú stránku.“

Lisa na ňu zagánila. „Určite má, ale pre mňa to nič neznamená. Opustil mňa aj moju mamu. Nič mu nedlhujem, iba tento prsteň.“

Kapitola 3

Lisa skúmala plagáty v čakárni. Čakali tak dlho, že by ich vedela odriekať naspamäť od slova do slova. Hlava ju trochu bolela, čo ju hnevalo, lebo odmietla dopiť fľašu prosecca, keď so Sienou pozerali *Bridesmaids*.

Starká sa hniezdila vedľa nej a hlasno vzdychala, aby ju recepčná počula.

„Mohla by som zomrieť, kým ma prijme ten chlap,“ tľoskla. „Strata času. Mala by som sa starať o georgíny. A smrteľne túžim po šálke čaju.“

„Chceš, aby som ti priniesla čaj? Už to isto dlho nepotrvá.“

„Hm, to si hovorila aj pred hodinou. Ak som dostala termín na pol desiatu, mali by ma vziať o pol desiatej, nie keď si ten poondiaty doktor zmyslí.“ Mávla lístkom, na ktorom bol termín vyšetrenia a ktorým mávala v ruke, odkedy prišli, ako matador plášťom. Všetky oči v nabitej čakárni sa upreli na ne.

Lisa zaškrípala zubami, najradšej by sa prepadla pod zem.

„Doktor je zaneprázdnený. Určite ťa čoskoro zavolá.“

„Hm, on na to možno má celý deň, ale ja nie. Dám mu ešte päť minút a odchádzame.“

Lisa v duchu veľmi pomaly rátala do desať, potom sa čo najpokojnejšie spýtala: „Chceš, aby som sa informovala, ako dlho to ešte potrvá?“

Sekretárka pri náprotivnom okne mala sklonenú hlavu, vybavovala papierovanie, vyhýbala sa pohľadom ľudí, hoci musela počuť každé starkino slovo. Rozumná žena. Na popudlivých pacientov bola zrejme zvyknutá.

„Aký to má zmysel? Aj tak nikdy nepovedia pravdu,“ zafrflala starká a sarkasticky pozrela na hodinky na vetchom zápästí.

„Pani Whitakerová,“ povedal starkej oblúbený nepriateľ doktor Gupta s írskym prízvukom. Vysoký, aristokratický muž s orlím nosom a tmavou pokožkou pripomínal Lise starovekého kráľa a starká pri ňom vyzerala ako otravný teriér poskakujúci okolo jeho členkov, s ktorým mal vždy strpenie a znášal ho s majestátnou dôstojnosťou.

„Už bolo načase, dofrasa!“ Keď ľudia v čakárni počuli ostrý, hašterivý hlas starkej, všetci na ňu upreli pohľad.

Doktor Gupta sa usmial, tváril sa úplne bezvýrazne. Chudák, zrejme bol na to zvyknutý.

„Chceš, aby som šla dnu s tebou?“ ponúkla sa Lisa. Mala by tam ísť. Cítila sa za starkú zodpovedná, hoci vedela, čo jej povie.

„Prečo by som to chcela, dofrasa? Som dosť stará, aby som ti bola starou matkou.“

Lisa sa čo najväčšie usmiala. „Si moja stará matka.“

„Presne tak.“ Starká zagánila na Lisu, vzala si kabelku a so zdvihnutou hlavou ako majestátny pštros zamierila k doktorovi, ten, chvalabohu, chápavo pozrel na Lisu.

Zvädnuto sa oprela na stoličke. Toto kolo vyhrala starká. Mohla byť celá žeravá a tváriť sa, že je tvrdá ako kameň, ale

už nebola najmladšia a nestarala sa o seba poriadne – krvný tlak mala vysoký, neužívala tabletky, odmietala prestať soliť jedlá a trvala na svojich obľúbených pečených jedlách, ako aj na rybe s hranolčekmi, ktorú si dávala každý piatok. A doktor nevedel o tajnom balíčku cigariet Benson and Hedges, ktorý mala odložený v skrinke na sviatočné dni.

Lisa robila, čo sa dalo, ale už ani sama nevedela, koľko ráz ju starká obvinila, že je policajtká. Starká zastávala názor, že keď umrie, umrie, na čo mala právo, ale vystavovala sa riziku.

Lisa zamračene hľadela na šedivý erárny koberec. A keď starká umrie, čo potom? Nechcela sa ľutovať, väčšinou na to odmietala myslieť, ale keď starká odíde... Lisa zostane sama. V Glasgowe mala nejakých druhostupňových príbuzných o celú generáciu starších, tí už mali svoje rodiny a žili stovky kilometrov od nej. Boli to jej pokrvní príbuzní, nič viac.

Pri tom pomyslení Lise zvieralo hruď. Ale starkej zostáva ešte veľa rokov... ak sa bude držať doktorových rád.

Keď doktor Gupta vyšiel von, tváril sa prísne a starká bola bledá ako stena.

Lisa vyskočila. „Všetko v poriadku?“

Doktor Gupta začal krútiť hlavou, ale starká naňho pozrela ako bazilišok. „Nič mi nie je. Len som stará a nervózna. Kopa nezmyslov.“

„Nezabudnite si vybrať lieky na ten recept a užívajte ich,“ dodal doktor prísne a pozrel na Lisu. Tvár mu trochu znežnela. „Musí brať lieky pravidelne, nie jednu-dve tabletky z času na čas,“ vzdychol si.

„Ona sa správa urážlivo,“ starká si odfrkla a zošpúlila ústa, „a ja som ešte neotrčila kopytá.“

„Len užívajte tie lieky, pani Whitakerová.“ Doktor Gupta prísne stisol tenké pery.

Lisa chápala, že je frustrovaný. Mohol by mať celú kopu lekárskeho titulov a skautských odznakov, starká by aj tak bola najmúdrejšia.

„Môžeme ísť domov, Lisa? Nepáči sa mi ten zápach. Je to pach nemocnice, starých ľudí a mačacích štaniek.“

Starká zamierila k dverám, a keď Lisa vykročila za ňou, doktor jej položil ruku na rameno. „Dozrite na to, aby užívala tie tabletky. Hrozí jej mozgová porážka, a hoci by nemusela byť fatálna, vážne by poznačila jej život. Poznate príznaky porážky? Viete, čo robiť, keby ju dostala?“

Lisa bez slova pokrútila hlavou, srdce jej zovrel strach.

Doktor kývol hlavou na recepčnú. „Vezmite si nejaké le-
táky.“

„Ďakujem.“

„Pamätajte, čím rýchlejšie pri porážke konáte, tým lepšie.“

JULES WAKE
S láskou z Ríma

Prvé slovenské vydanie
Vydalo vydavateľstvo Lindeni
v spoločnosti Albatros Media Slovakia, s. r. o.,
so sídlom Mickiewiczova 9, Bratislava v roku 2024.

Číslo publikácie 3 136

Zodpovedná redaktorka Agáta Laczková
Technická redaktorka Sandra Friedrichová
Jazyková redaktorka Michaela Kratinová

Z anglického originálu *From Rome with Love*,
ktorý prvýkrát vydalo vydavateľstvo HarperImpulse,
značka HarperCollinsPublishers,
1 London Bridge Street, London SE1 9GF, v roku 2017,

preložila Tamara Chovanová

Grafický návrh obálky Peter Považan

Grafická úprava a sadzba Lola

E-book konverziu vytvorilo Grafické a DTP studio Albatros Media

Jules Wake: From Rome with Love

Copyright © Jules Wake, 2017

Slovak edition © Albatros Media Slovakia, s. r. o., 2024

Translation © Tamara Chovanová, 2024

Cover design © Peter Považan, 2024

E-book konverzia © Grafické a DTP studio Albatros Media

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie
sa nesmie kopírovať a rozmnožovať za účelom rozširovania
v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom
bez písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-4107-1

IISBN e-knihy 978-80-566-4330-3 (ePDF)

ISBN e-knihy 978-80-566-4331-0 (epub)

ISBN e-knihy 978-80-566-4332-7 (mobi)

Cena uvedená výrobcom predstavuje nezáväznú
odporúčanú spotrebiteľskú cenu.

Objednávky kníh:
www.albatrosmedia.sk

ALBATROS MEDIA

Kompletnú ponuku titulov nájdete na
www.albatrosmedia.sk